

42nd Street 42η Οδός

Battle of Crete ANZAC Memorial Μάχη της Κρήτης - Μνημείο ANZAC

Official presentation on the 73rd anniversary of the Battle of Crete. May 2014
Επίσημη παρουσίαση για την 73η επέτειο από τη Μάχη της Κρήτης. Μάιος 2014

ka mate, ka mate, ka ora, ka ora
I may live, I may live, I may die, I may die
μπορεί να πεθάνω, μπορεί να πεθάνω,
μπορεί να ζήσω, μπορεί να ζήσω

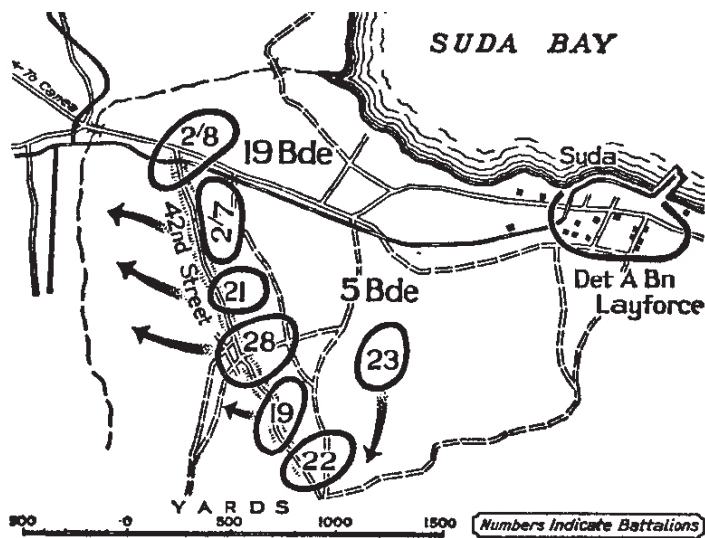
42nd Street

In WWII the name '42nd Street' was given to what was then a country lane south-east of Chania, by a British unit who set up camp there in 1940 - the 42nd Field Company Royal Engineers. The popular 1936 Hollywood musical '42nd Street' that was familiar to the troops confirmed its nickname as preparations were made to defend Crete in 1941.

After the German airborne invasion of the island on 20 May 1941 and the loss of Maleme airfield two days later, despite outstanding gallantry and initial success at Maleme and Galatas (and at Rethymno and Heraklion in the east), the Allied forces in western Crete - mostly Australian and New Zealand (Anzac) soldiers - were involved in a desperate fighting retreat.

On the night of 26 May, Anzac units deployed south of Chania had pulled back to defensive positions along 42nd Street. Hundreds of soldiers - the remnants of seven battalions - two Australian (the 2/8 and 2/7) and five New Zealand (21, 28 Maori, and elements of the NZ 19, 22 and 23 battalions) - were dug in on the eastern side of the road, facing west.

Before daylight on 27 May, a meeting took place between the Allied commanders present. They agreed that if the enemy appeared, their troops would engage them. That morning, the Germans in the form of the 1st Battalion of the 141st Gebirgsjäger Regiment - an elite division of Austrian mountain troops that had landed at Maleme just days before - began advancing towards 42nd Street.

Map of the action on 27 May 1941 from the official Australian military history.

As Anzac scouts marked their progress, the order was given by the Allied commanders to fix bayonets. At 11a.m. the enemy appeared in the defenders' sights. As the forces engaged, records have been unable to confirm whether it was the Australians or New Zealanders who charged first, but one action forever symbolises the events that unfolded as the Anzacs engaged the enemy.

As the fighting began, on his own initiative, a Maori soldier - Private Hemara Aupouri, rose from his position. With one hand clutching a Bren gun magazine - as a Maori warrior of old would have done with a stone patu (club) - he began to perform a Haka, the ancient call-to-arms of the Indigenous people of New Zealand.

Joined by his fellow Kiwis, the haka rang out through the olive groves, and the New Zealanders and Australians charged as one. Between the 2/7 Battalion and the Maoris, was the NZ 21 Battalion; its historian takes up the story: "The forward companies of 21 Battalion had scarcely lined the sunken road when they heard yells that could only come from Maori throats. It was a blood-stirring Haka.

"The Australians produced a scream even more spine chilling than the Maori effort and the sight of the Maori battalion charging with vocal accompaniment sent the whole line surging forward.

"The appearance of a line of yelling Maoris sent [the enemy] to ground and they opened heavy defensive fire... A few stray Greek soldiers added their Hellenic yells to the blood-curdling din.

"Australian infantrymen of the 2/7 Battalion leapt from their positions and with a raucous yell charged."

One of those infantrymen was Private Reg Saunders: "When we go there they were real men, excited like us and some of them terribly frightened. They were highly-trained Germans but they got such a shock." The New Zealand official history goes on to describe the effect of the charge: "The forward elements of the enemy did not wait. They threw away their packs and ran. They were shot from the hip and those who hid in the scrub were bayoneted."

The Anzac thrust continued for almost 1500 metres, pausing briefly at a 'wadi' (dry river bed) some 600-800 metres west of 42nd Street. Estimates suggest that over 200 German troops were killed in the action, with around 35 Australian and New Zealand soldiers killed or mortally wounded. When the charge came to an end, the Anzacs tramped back through the olive groves, carrying their wounded and dead past the bodies of the fallen enemy, to their original positions. "The [German] ground troops gave no more trouble that day," concluded the NZ history.

In the hours that followed, Chania fell to the Germans. Meanwhile parties of enemy troops began circling the 42nd Street positions to the south. That night under cover of darkness, the last Anzacs at 42nd Street began to retreat east.

The charge had done much to enable Allied forces in the west to break contact with the German advance and begin the withdrawal to the south coast. For the next four days and nights, many of those who had fought at 42nd Street took part in a series of rearguard actions with British commandos to protect other units heading to the evacuation point at Sfakia.

Private Hemi Hemara Aupouri of C Company 28 (Maori) Battalion who led the Haka at 42nd Street. Aupouri survived the action, but was wounded at the second battle of El Alamein in Egypt and died of his wounds on 3 September 1942.

Today, 42nd Street is known as Tsikalarion. It branches south from Leoforos Soudas - the E75 road - which connects Chania to the town of Souda. The positions of the Anzacs stretched from the intersection of Tsikalarion and Leoforos Soudas in the north, to approximately where today the VOAK highway crosses Tsikalarion to the south.

Most of the olive groves on the western side of the road are long gone, but a few small fields of ancient trees that were present during the battle survive.

As you walk along Tsikalarion and through what remains of those olive groves, pause to reflect on the events that took place there on 27 May 1941 - take a moment to honour the memory of the Anzacs at 42nd Street, and to all who fought and fell there.

Members of the Australian 2/7 Battalion in September 1943. Sergeant Reg Saunders standing, centre left. Photo: Australian War Memorial. Ref. no. 057894

42η Οδός

Κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο η ονομασία «42η Οδός» δόθηκε σε έναν επαρχιακό δρομάκο νοτιοανατολικά των Χανίων, από μία βρετανική μονάδα που στρατοπέδευσε εκεί το 1940 - το 42ο Βασιλικό Τάγμα Μηχανικού. Το δημοφιλές μιούζικαλ του Χόλυγουντ «42η Οδός» του 1936 που ήταν γνωστό στους στρατιώτες ενέπνευσε την επωνομασία καθώς προετοιμάζονταν για την άμυνα της Κρήτης το 1941.

Μετά τη γερμανική εναέρια εισβολή του νησιού στις 20 Μαΐου 1941 και την απώλεια του αεροδρομίου Μάλεμε δύο μέρες μετά και παρά την εξαιρετική γενναιότητα και αρχική επιτυχία στο Μάλεμε και στο Γαλατά (και στο Ρέθυμνο και στο Ηράκλειο ανατολικά), οι συμμαχικές δυνάμεις στη δυτική Κρήτη - κυρίως Αυστραλοί και Νεοζηλανδοί στρατιώτες (Anzacs) - βρέθηκαν να πολεμούν αγωνιωδώς για οπισθοχώρηση.

Το βράδυ της 26ης Μαΐου, μονάδες Anzacs που ανέπτυξαν μέτωπο νοτιώς των Χανίων οπισθοχώρησαν σε αμυντικές θέσεις κατά μήκος της 42ης Οδού. Εκατοντάδες στρατιωτών - όσοι είχαν απομείνει από επτά τάγματα - δύο αυστραλιανά (το 2/8 και το 2/7) και πέντε νεοζηλανδέζικα (21, 28 Μαορί, και στοιχεία των νεοζηλανδέζικων ταγμάτων 19, 22 και 23) - έσκαψαν αμυντική τάφρο στην ανατολική πλευρά του δρόμου στραμμένοι δυτικά.

Στις 27 Μαΐου, πριν ξημερώσει έγινε συνάντηση μεταξύ των διοικητών των Συμμάχων που ήταν παρόντες. Συμφώνησαν ότι αν εμφανιζόταν ο εχθρός, οι στρατιώτες τους θα συμπλέκονταν μαζί τους. Εκείνο το πρωί, οι Γερμανοί υπό το σχηματισμό του 1ου Τάγματος του 141ου Συντάγματος Gebirgsjager - εκλεκτής μεραρχίας Αυστριακών ορεινών στρατευμάτων που είχαν αποβιβαστεί στο Μάλεμε λίγες μέρες πριν - προέλασαν προς την 42η Οδό.

Καθώς η εμπροσθοφυλακή των Anzacs σημείωνε την πρόοδο προέλασής τους, δόθηκε διαταγή από τους διοικητές των συμμαχικών δυνάμεων να τοποθετήσουν τις ξιφολόγχες τους. Στις 11 π.μ. ο εχθρός εμφανίστηκε στο πεδίο όρασης των αμυνόμενων στρατιωτών. Από τα αρχεία δεν κατέστη δυνατό να επιβεβαιωθεί αν ήταν οι Αυστραλοί ή οι Νεοζηλανδοί που έβαλαν πρώτοι, ωστόσο μια εικόνα της μάχης θα απεικονίζει για πάντα τα γεγονότα που εξελίχθηκαν από τη στιγμή που οι δυνάμεις των Anzacs προσέλαβαν με πυρά τον εχθρό.

Καθώς άρχιζε η μάχη, ένας Μαορί στρατιώτης - ο Hemara Auroiri - με δική του πρωτοβουλία σηκώθηκε από την αμυντική θέση του. Με το ένα χέρι κρατούσε ένα οπλοπολυβόλο Μπρεν - όπως θα έκανε ένας Μαορί πολεμιστής με ένα λίθινο ρόπαλο «πατού» των προγόνων του και ξεκίνησε να χορεύει Χάκα, το πανάρχαιο κάλεσμα στα όπλα των αυτοχθόνων της Νέας Ζηλανδίας.

Τον ακολούθησαν οι Κίουι σύντροφοί του και η ομάδα «Χάκα» ξεχύθηκε σε όλο τον ελαιώνα και όλοι μαζί, Νεοζηλανδοί και Αυστραλοί, επιτέθηκαν σαν ένα. Ανάμεσα στο Τάγμα 2/7 και τους Μαορί ήταν το Νεοζηλανδικό Τάγμα 21 - ο ιστορικός τους αναφέρεται στο θέμα: «Η εμπροσθοφυλακή του 21ου Τάγματος είχε διάσπαρτα διαγραμμίσει το βαθουλωμένο δρόμο όταν άκουσαν κραυγές που θα μπορούσαν να είναι μόνο από φωνές Μαορί. Ήταν ένας χορός Χάκα που σου πάγωνε το αίμα στη σπονδυλική στήλη».

«Οι Αυστραλοί με τη σειρά τους έβγαζαν μια πιο αποτρόπαια κραυγή που σου πάγωνε το αίμα στη σπονδυλική στήλη πολύ περισσότερο από την προσπάθεια των Μαορί και η όλη γραμμή του τάγματος των Μαορί επιτέθηκε με φωνητική υπόκρουση που παρακίνησε όλη τη γραμμή για να ορμήσει προς τα εμπρός».

«Η εμφάνιση μιας γραμμής κραυγαλέων Μαορί ανάγκασε [τον εχθρό] να σταθεί και να ανοίξει πυκνά αμυντικά πυρά... Ορισμένοι ξεστρατισμένοι Έλληνες στρατιώτες προσέθεσαν τις δικές τους ελληνικές κραυγές στη βοή που σου πάγωνε το αίμα».

«Οι Αυστραλοί πεζικάριοι από το Τάγμα 2/7 αναδύθηκαν από τις θέσεις τους κι επιτέθηκαν κι αυτοί με κραυγές».

Ένας από αυτούς τους πεζικάριους ήταν ο στρατιώτης Reg Saunders: «Όταν φτάσαμε εκεί, ήταν πραγματικοί άντρες, εξιταρισμένοι όπως εμείς και μερικοί από αυτούς τρομερά φοβισμένοι. Ήταν πολύ καλά εκπαιδευμένοι οι Γερμανοί, παρ' ότι δέχθηκαν ένα πολύ μεγάλο σοκ». Η επίσημη ιστορία της Νέας Ζηλανδίας στη συνέχεια αναφέρεται στην επίδραση της επίθεσης: «Η εμπροσθοφυλακή του εχθρού δεν περίμενε. Πέταγαν τις παλάσκες τους και έτρεχαν. Τους πυροβολούσαν στο γοφό και όσοι κρυβόντουσαν στα χαμόκλαδα δεχόντουσαν χτυπήματα από ξιφολόγη».

25 June 1941. Less than a month after the battle at 42nd Street, troops of New Zealand 28 (Maori) Battalion (C Company) perform a haka for the King of Greece in Egypt.

25 Ιουνίου 1941. Λιγότερο από έναν μήνα μετά από τη μάχη στη 42η Οδό, στρατεύματα του C Λόχου 28 (Μαορί) Τάγματος, εκτελούν χορό Χάκα για τον Βασιλιά της Ελλάδας στην Αίγυπτο. Photo: Alexander Turnbull Library, National Library of New Zealand, Te Puna Matoranga o Aotearoa. Ref. no. DA-01229

Η επίθεση των Anzacs συνέχισε για απόσταση σχεδόν 1.500 μέτρων με μια σύντομη παύση σε έναν ξεροπόταμο περίπου 600-800 μέτρα δυτικά της 42ης Οδού. Υπολογίζεται ότι περί τους 200 και άνω Γερμανοί στρατιώτες σκοτώθηκαν στη μάχη και γύρω στους 35 Αυστραλοί και Νεοζηλανδοί στρατιώτες έχασαν τη ζωή τους ή τραυματίστηκαν θανάσιμα. Όταν η επίθεση τελείωσε, οι Anzacs οπισθοχώρησαν μέσα από τους ελαιώνες μεταφέροντας τους τραυματίες και τους νεκρούς τους, περνώντας ανάμεσα στα πτώματα των πεσόντων εχθρών, κατευθυνόμενοι προς τις αρχικές τους θέσεις. «Οι [Γερμανοί] πεζικάριοι δεν δημιούργησαν άλλη φασαρία εκείνη την ημέρα» καταλήγει η Ιστορία της Νέας Ζηλανδίας.

Στις ώρες που ακολούθησαν, τα Χανιά έπεσαν στους Γερμανούς. Εν τω μεταξύ, ομάδες από πεζικάριους του εχθρού άρχισαν να περικυκλώνουν τις θέσεις της 42ης Οδού προς το νότο. Εκείνο το βράδυ, κάτω από το πέπλο του σκότους, οι τελευταίοι Anzacs στη 42η Οδό άρχισαν να υποχωρούν προς τα ανατολικά.

Η επίθεση επέτρεψε καλύτερα στις συμμαχικές δυνάμεις στα δυτικά να διακόψουν την επαφή με την προέλαση των Γερμανών και να τους αναγκάσει να οπισθοχωρήσουν προς τη νότια ακτή. Για τις επόμενες τέσσερις ημέρες και νύχτες, πολλοί από εκείνους που πολέμησαν στην 42η Οδό συμμετείχαν σε μία σειρά μαχών οπισθοφυλακής με Βρετανούς κομάντος για να προστατέψουν άλλες μονάδες που όδευαν προς το σημείο εκκένωσης στα Σφακιά.

Σήμερα, η 42η Οδός είναι γνωστή ως Τσικαλαριών. Διακλαδίζεται νότια από τη Λεωφόρο Σούδας - οδός E75 - η οποία συνδέει τα Χανιά με την πόλη της Σούδας. Οι θέσεις των Anzacs επεκτεινόταν από τη διασταύρωση Τσικαλαριών και της Λεωφόρου Σούδας προς το βορρά, μέχρι εκεί περίπου που σήμερα διασχίζει ο ΒΟΑΚ την Τσικαλαριών προς τα νότια. Οι περισσότεροι από τους ελαιώνες στη δυτική πλευρά του δρόμου δεν υπάρχουν πλέον, όμως, επιβιώνουν άλλοι μικροί αγροί με παλαιά δέντρα που υπήρχαν κατά τη διάρκεια της μάχης.

Καθώς περπατάς κατά μήκος της Τσικαλαριών σήμερα και ανάμεσα στα απομεινάρια εκείνων των ελαιώνων, κοντοσταθείτε για λίγο να αναλογιστείτε τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν εκεί στις 27 Μαΐου 1941 - αφιερώστε μια στιγμή για να τιμήσετε τη μνήμη των Anzacs στην 42η Οδό, και όλων εκείνων που πολέμησαν και έπεσαν εκεί.

The 42nd Street Memorial

In 2011, a fundraising campaign was begun in Australia to establish a memorial to mark the battle site, and honour the duty and sacrifice of the troops who fought at 42nd Street on 27 May 1941.

The project was organised by the Friends of 42nd Street Trust - a not-for-profit organisation registered in Australia. The Trust's President is Glenda Humes - the oldest surviving daughter of Captain Reg Saunders MBE. The historical consultants for the project were historians Dr Peter Ewer (Australia) and Dr Monty Soutar (New Zealand). Michael Sweet was the co-ordinator of the project on behalf of the Trust. The 42nd Street bronze plaque was sculpted in Melbourne by Dr Ross Bastiaan AM.

Donors

The Friends of 42nd Street Trust wish to express their deep gratitude to the following organisations who supported the 42nd Street project financially: the Pancretan Association of Melbourne; the Greek Orthodox Community of Melbourne and Victoria, the Cretan Association of Sydney and NSW; the Cretan Federation of Australia and New Zealand; the Australian Hellenic Council and the 2/2 Field Regiment Association. With special thanks to the Andriotakis family of Sydney.

The Friends of 42nd Street Trust gratefully acknowledges the assistance of the Australian Embassy in Athens, the 2/7 Infantry Battalion Association, the 28 (Maori) Battalion Association, the New Zealand Battle of Crete Association, the Royal New Zealand Returned and Services' Association (RSA), the Returned and Services League of Australia (RSL).

Sincere thanks to: the Regional Unit of Chania, Mayor of Chania Mr Manolis Skoulakis, Deputy Mayor Mr Dimitris Leipsakis, Vice Governor of Chania Mr Apostolos Voulgarakis, General Secretary Mr Gabriel Kouris, Ms Maria Kotsifaki, Ms Aggelina Syrakouli and Ms Zaharenia Simandiraki; Her Excellency Ms Jenny (Polyxeni) Bloomfield - the Australian Ambassador to Greece, His Excellency, Mr Haris Dafaranos, the Greek Ambassador to Australia, and Mr Costa Cotsilinis NZ Honorary Consul-General to Greece.

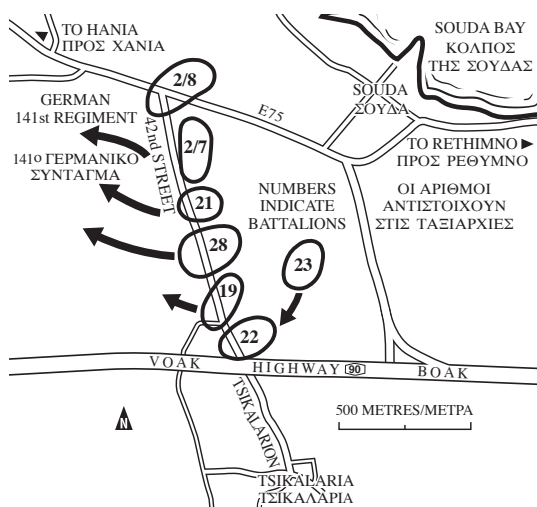
The organisers wish to thank the large number of individuals in Australia, New Zealand and Greece who have assisted the organisers, including Ria Mokas, Graham Power, Theano Iliades, Nick Janes, John Nikolakakis, Jim Lydiate, Colin Henderson, Les Manning, Lynda Banks, Michael Houdalakis, Margarita Bataki, Deirdre Hauschild, Ian Frazer, John Irwin, Nicolas Fournarakis, John Pandazopoulos, Kostas Karamarkos, Anaya Sarpaki, Harry Charitakis, Bruce Godden, and many others. Thanks also to Freight on Board International Services (Australia) and C.A.N. International Transport (Greece).

The Friends of 42nd Street Trust gratefully acknowledges the support of Etihad Airways and Aegean Airlines for sponsoring the air freight of the 42nd Street plaque from Australia to Crete.

Το Μνημείο της 42ης Οδού

Το 2011 ξεκίνησε στην Αυστραλία μία ερανική εκστρατεία για τη δημιουργία μιας μνημειακής επιγραφής στην τοποθεσία της μάχης για να τιμήσει το καθήκον και την αυτοθυσία των στρατευμάτων που πολέμησαν στη 42η Οδό στις 27 Μαΐου 1941.

Το εγχείρημα οργανώθηκε από τους Φίλους του Καταπιστεύματος για τη 42η Οδό (Friends of 42nd Street Trust) - έναν μη κερδοσκοπικό οργανισμό καταχωρημένο στην Αυστραλία. Πρόεδρος του Καταπιστεύματος είναι η Glenda Humes - η μεγαλύτερη εν ζωή θυγατέρα του Λοχαγού Reg Saunders, MBE. Οι ιστορικοί-σύμβουλοι για το εγχείρημα ήταν οι ιστορικοί, Dr Peter Ewer (Αυστραλία) και ο Dr Monty Soutar (Νέα Ζηλανδία). Ο Michael Sweet ήταν ο συντονιστής του εγχειρήματος εκ μέρους του Καταπιστεύματος. Η χάλκινη πλακέτα για την 42η Οδό φιλοτεχνήθηκε από τον Dr Ross Bastiaan AM.

Positions of the Anzac forces at 42nd Street /Tsikalarioon on 27 May 1941 with today's roads marked. Θέσεις των στρατευμάτων Anzacs στη 42η Οδό/Τσικαλαριών στις 27 Μαΐου 1941 - σημειωμένες με τους σημερινούς δρόμους.

Local people on 42nd Street/Tsikalarioon in 1945. Photo: W.G. McClymont. National Library of New Zealand, Te Puna Matauranga o Aotearoa. Ντόπιοι κάτοικοι στη 42η Οδό/Τσικαλαριών το 1945. Φωτογραφία: W.G. McClymont. Εθνική Βιβλιοθήκη Νέας Ζηλανδίας.

Χορηγοί

Οι Φίλοι του Καταπιστεύματος για την 42η Οδό, επιθυμούν να εκφράσουν τη βαθιά ευγνωμοσύνη τους στους ακόλουθους οργανισμούς που υποστήριξαν οικονομικά το εγχείρημα για την 42η Οδό: την Παγκρήτιο Ένωση Μελβούρνης, την Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα Μελβούρνης και Βικτώριας, την Κρητική Ένωση Σύνδευ και ΝΝΟ, την Κρητική Ομοσπονδία Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας, το Ελληνοαυστραλιανό Συμβούλιο και την Ένωση 2/2 Συντάγματος Πεδινού Πυροβολικού. Με ιδιαίτερες ευχαριστίες στην οικογένεια Ανδριωτάκη στο Σύνδευ.

Θερμές ευχαριστίες προς: την Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, τον δήμαρχο Χανίων - κ. Μανόλη Σκουλάκη, τον αντιδήμαρχο, κ. Δημήτρη Λειψάκη, τον αντιπεριφερειάρχη Χανίων - κ. Απόστολο Βουλγαράκη, τον γενικό γραμματέα - κ. Γαβριήλ Κουρή, κ. Μαρία Κοτσυφάκη, κ. Αγγελίνα Συρακούλη και κ. Ζαχαρένια Σημαντηράκη, την Αυτού Εξοχότητα, κ. Τζένη (Πολυξένη) Μπλούμφιλντ - Πρέσβειρα της Αυστραλίας στην Ελλάδα,

την Αυτού Εξοχότητα, κ. Χάρη Δαφαράνο - Πρέσβη της Ελλάδας στην Αυστραλία και κ. Κώστα Κοτσιλίνη, Επίτιμο πρόξενο της Ελλάδας στη Νέα Ζηλανδία.

Οι οργανωτές επιθυμούν να ευχαριστήσουν τα πάμπολλα άτομα στην Αυστραλία, στη Νέα Ζηλανδία και στην Ελλάδα που βοήθησαν τους οργανωτές, που συμπεριλαμβάνουν τους Ρία Μόκα, Graham Power, Θεανώ Ηλιάδου, Nick Janes, Γιάννη Νικολακάκη, Jim Lydiate, Colin Henderson, Les Manning, Lynda Banks, Μιχάλη Χουνταλάκη, Μαργαρίτα Μπατάκη, Deirdre Hauschild, Ian Frazer, John Irwin, Νικόλαο Φουρναράκη, Γιάννη Πανταζόπουλο, Κώστα Καραμάρκο, Ανάγια Σαρπάκη, Χάρη Χαριτάκη, Bruce Godden και πολλούς άλλους. Ευχαριστίες επίσης στο Freight on Board International Services (Αυστραλία), και C.A.N. International Transport (Ελλάδα).

Οι Φίλοι του Καταπιστεύματος για τη 42η Οδό ευγνωμονούν θερμά τις Etihad Airways και Aegean Airlines για την υποστήριξη και τη χορηγία αερομεταφοράς της πλακέτας για τη 42η Οδό από την Αυστραλία προς την Κρήτη.